

Nr 193.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändring i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente, m. m.; given Stockholms slott den 1 april 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* godkänna härvid fogade förslag till kungörelser

1) om ändring i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente den 30 juni 1947 (nr 416),

2) om ändrad lydelse av 1 § 2 mom. 1947 års allmänna familjepensionsreglemente den 30 juni 1947 (nr 417),

3) om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 418),

4) om ändrad lydelse av 1 § 1 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 419),

5) om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 (nr 420),

6) om ändrad lydelse av 1 § 1947 års familjepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 (nr 421) och

7) om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 422),

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås upphävande av de bestämmelser i pensionsreglementena för statstjänstemän m. fl., enligt vilka ämbetsstraff samt skiljande från anställningen i administrativ ordning på grund av fel eller försumelse föranleda till att vederbörande ej må åtnjuta pension, ehuru förutsättningar därför eljest föreligga, och till att han endast blir berättigad uppbära en reducerad livränta. Vidare föreslås, att redan uppkomna verkningar av diskvalifikationsbestämmelserna skola för framtiden undanröjas. Bestämmelserna, som utgöra en kvarleva från en äldre rättsuppfattning, anses icke överensstämma vare sig med moderna pensioneringsprinciper eller med numera vedertagen straffrättslig uppfattning.

Förslag

till

kungörelse om ändring i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente den 30 juni 1947 (nr 416).

Härigenom förordnas, *dels* att 11 § 1 mom., 12 § 2 mom., 22 § 1 mom., 23 § 1 mom., 26 § 1 mom. och 30 § 1 mom. 4 punkten 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente den 30 juni 1947 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att 11 § 3 mom., 24 § 2 mom. och 26 § 3 mom. reglementet skola upphöra att gälla, *dels ock* att nuvarande 3 och 4 mom. i 24 § reglementet skola betecknas såsom 2 och 3 mom.

11 §.

1 mom. Rätt att vid avgång från tjänsten komma i åtnjutande av tjänstepension tillkommer i detta — — — *en* pension.

12 §.

2 mom. Tjänstepension utgår — — — pensionstagarens frånfälle. Vid tillämpning — — — 800 kronor.

22 §.

1 mom. Ordinarie tjänsteman — — — med tjänstepensionsrätt.

23 §.

1 mom. Ordinarie tjänsteman — — — (*invalidpension, sjukpension*).

26 §.

1 mom. Uppskjuten livränta bestämmes till ett — — — fjärdedels år.

30 §.

Fjärde huvudtiteln.

1 mom. *Försvarsdepartementet, försvarets sjukvårdsförvaltning, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försvarsstaben, armén, marinen och flygvapnet.*

4. Ordinarie beställningshavare — — — främmande tjänst.

Där tjänstepension enligt vad här ovan sägs upphör att utgå, inträder i stället rätt till tjänstelivränta enligt bestämmelserna i 24—26 §§. I här avsett fall utgör tjänstelivräntan en tredjedel av det belopp, varmed livräntan i annat fall skolat utgå, med rätt likväl för Kungl. Maj:t att tillerkänna vederbörande större del, dock ej mera än två tredjedelar.

—————

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1949.

—————

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av 1 § 2 mom. 1947 års allmänna familjepensionsreglemente den 30 juni 1947 (nr 417).

Härigenom förordnas, att 1 § 2 mom. 1947 års allmänna familjepensionsreglemente den 30 juni 1947 skall erhålla följande ändrade lydelse.¹

1 §.

- 2 mom. Utöver vad — — — reglemente gälla,
- a) att där — — — motsvarande tillämpning;
 - b) att pension — — — allmänna tjänstepensionsreglemente;
 - c) att med — — — men på grund av vad i 30 § 1 mom. 4 punkten, 30 § 3 mom. eller 35 § 4 mom. nämnda reglemente stadgas vid frånfallet ej vidare uppbär pensionen.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1949.

¹ Senaste lydelse se 1948:590.

Förslag

till

kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 418).

Härigenom förordnas, *dels* att 9 § 1 mom., 10 § 2 mom., 19 § 1 mom. och 22 § 1 mom. 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att 9 § 3 mom., 20 § 2 mom. och 22 § 3 mom. reglementet skola upphöra att gälla, *dels ock* att nuvarande 3 och 4 mom. i 20 § reglementet skola betecknas såsom 2 och 3 mom.

9 §.

1 mom. Rätt att vid avgång från befattningen komma i åtnjutande av tjänstepension tillkommer i detta — — — *en* pension.

10 §.

2 mom. Tjänstepension utgår — — — pensionstagarens frånfälle.
Vid tillämpning — — — 800 kronor.

19 §.

1 mom. Ordinarie lärare — — — uttryckt önskan.

22 §.

1 mom. Uppskjuten livränta bestämmes till ett — — — fjärdedels år.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1949.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av 1 § 1 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 419).

Härigenom förordnas, att 1 § 1 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 skall erhålla följande ändrade lydelse.¹

1 §.

1 mom. Detta reglemente — — — nedan förmäles.
Bestämmelsen under c) — — — nyss sagts.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1949.

¹ Senaste lydelse se 1948:592.

Förslag

till

kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 (nr 420).

Härigenom förordnas, dels att 8 § 1 mom., 9 § 2 mom. och 20 § 1 mom. 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels att 8 § 3 mom., 18 § 2 mom. och 20 § 3 mom. reglementet skola upphöra att gälla, dels ock att 3 och 4 mom. i 18 § reglementet skola betecknas såsom 2 och 3 mom.

8 §.

1 mom. Rätt att vid avgång från befattningen komma i åtnjutande av tjänstepension tillkommer i detta — — — en pension.

9 §.

2 mom. Tjänstepension utgår — — — pensionstagarens frånfälle.
Vid tillämpning — — — 800 kronor.

20 §.

1 mom. Uppskjuten livränta bestämmes till ett — — — fjärdedels år.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1949.

F ö r s l a g

till

kungörelse om ändrad lydelse av 1 § 1947 års familjepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 (nr 421).

Härigenom förordnas, *dels* att 1 § 2 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 skall upphöra att gälla, *dels ock* att nuvarande 3 mom. i nämnda paragraf skall betecknas såsom 2 mom.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1949.

F ö r s l a g

till

kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 422).

Härigenom förordnas, *dels* att 6 § 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels ock* att 19 § 3 mom. reglementet skall upphöra att gälla.

6 §.

Rätt att efter anställningens upphörande komma i åtnjutande av tjänstepension tillkommer arbetare som — — — föregående arbetsgivaren.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1949.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 april 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss.

Genom bestämmelser i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente ha betydelsefulla verkningar i pensionshänseende knutits till att tjänsteman blivit dömd till avsättning eller till följd av tjänstefel skild från befattning i statens tjänst eller från annan befattning, som är förenad med tjänstepensionsrätt, eller till att han blivit för brott i tidigare innehavd tjänst av sådant slag dömd, i stället för till avsättning, till straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen. Med befattning, som är förenad med tjänstepensionsrätt, avses härvid befattning med pensionsrätt enligt tjänstepensionsbestämmelser, antagna av Kungl. Maj:t och riksdagen, eller enligt tjänstepensionsbestämmelser för riksdagens verk, vilka antagits av riksdagen eller med stöd av dess bemyndigande utfärdats av delegerade för riksdagens verk.

Lagakraftgående beslut av dylik innebörd medför, att tjänstemannen ej må komma i åtnjutande av pension, att honom redan beviljad pension upphör att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken beslutet vunnit laga kraft, att tjänstemannen är berättigad att komma i åtnjutande av tjänstelivränta under de förutsättningar och från den tidpunkt, som framgå av de angående dylik förmån i allmänhet gällande bestämmelserna samt att tjänstelivräntan endast utgör en tredjedel av det belopp, varmed livräntan i annat fall skolat utgå, med rätt likväl för Kungl. Maj:t att tillerkänna vederbörande större del, dock ej mera än två tredjedelar.

Där åter beträffande tjänsteman beslut av saga innebörd meddelats men ej vunnit laga kraft, må frågan om tjänstemannens rätt att komma i åtnjutande av pension icke upptagas till prövning, så länge sådant förhållande föreligger.

Enligt bestämmelse i pensionsreglementet har vidare det förhållandet, att tjänsteman hålles häktad för brott, vilket kan föranleda att han dömes till avsättning eller, i stället för till avsättning, till straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen, eller att han av polismyndighet kvarhålls såsom misstänkt för

sådant brott, motsvarande uppskjutande verkan på prövningen av frågan om hans rätt att komma i åtnjutande av pension.

Vad slutligen angår suspension stadgas i pensionsreglementet, att den, som dömts till mistning på viss tid av innehavd tjänst, icke må åtnjuta pension för tjänsten före utgången av nämnda tid.

Bestämmelser av nu angiven innebörd finnas meddelade jämväl i 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna och i 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan. I viss mån motsvarande bestämmelser återfinnas även i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare; dessa bestämmelser avse det fall att arbetare blivit till följd av fel eller försummelse skild från anställning i statens tjänst eller från annan anställning, som är förenad med tjänstepensionsrätt. Anmärkas må i detta sammanhang, att i gällande reglemente för statens pensionsanstalt icke ha intagits några föreskrifter i här berörda ämne.

Enligt de år 1947 utfärdade familjepensionsreglementena för statstjänstemän m. fl. utgår familjepension eller familjelivränta till de efterlevande, alltefter det vederbörande ägde rätt att åtnjuta tjänstepension, respektive saknade sådan rätt. Avsättning eller därmed i tjänstepensionshänseende likställt förhållande är därför av väsentlig betydelse jämväl i familjepensionshänseende.

Beträffande den straffrättsliga bakgrunden till nyssberörda bestämmelser i tjänstepensionsreglementena — karaktären hos och tillämpningsområdet för ämbetsstraff och straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen — må i anslutning till strafflagens lydelse före den 1 januari 1949 nämnas följande.

Ämbetsstraff användes dels såsom huvudstraff, dels såsom bistraff. Den rättsliga skillnaden var väsentligen begränsad därtill, att beträffande avsättning och mistning av befattning på viss tid såsom huvudstraff gävos föreskrifter om särskilt ersättningsstraff för det fall, att ämbetsmannen ej längre var i besittning av den befattning vari han förbrutit sig; ersättningsstraffet utgjordes av böter eller fängelse i högst sex månader (SL 2: 17). Däremot tillämpades ej ersättningsstraff, då ämbetsstraffet var bistraff.

Särskiljandet inom ämbetsstraffen mellan huvudstraff och bistraff sammanhängde nära med två olika huvuduppgifter för ämbetsstraffen. Dessa användas å ena sidan såsom straffmedel i stället för eller i förening med allmänna straff för brott som helt eller delvis särpräglades av att de förövats av en ämbetsman. Å andra sidan tjänade ämbetsstraffen såsom medel att från ämbete och andra offentliga befattningar avlägsna olämpliga eller ovärdiga ämbetsmän på grund av brott i allmänhet. Den senare uppgiften innebar en utöver den straffande verksamheten gående skyddsuppgift, nämligen att från tjänsten skilja ämbetsmän vilka med hänsyn till brottslighet måste anses sakna erforderliga förutsättningar för fullgod tjänsteutövning.

Såsom huvudstraff användes avsättning vid vissa i SL 25 kap. upptagna ämbetsbrott. Dessa omfattade två grupper. Å ena sidan straffbelades som ämbetsbrott vissa gärningar, vilka antingen endast kunde begås av ämbetsman eller, om de överhuvud kunde begås av annan än ämbetsman, föllo utanför de allmänna brotten i strafflagstiftningen och därför kunna betecknas såsom självständiga ämbetsbrott (t. ex. orätt dom, tagande av muta). Å

andra sidan behandlades såsom ämbetsbrott vissa allmänna brott vilka bestraffades såsom särskilt kvalificerade på grund av att de begåtts av en ämbetsman i hans tjänst (t. ex. åtal mot veterligen oskyldig person). Inom båda brottsgrupperna uppställdes ett antal speciella brottstyper var till fogades gemensamma straffbestämmelser i SL 25: 16 och 17. De sistnämnda tillämpades å självständiga ämbetsbrott ensamma för sig men å allmänna brott i konkurrens med den för brottet eljest gällande allmänna straffbestämmelsen. Den personkrets, som var underkastad ämbetsansvar, utgjordes av ämbetsmän och vissa andra i SL 25: 22 angivna personer.

Ämbetsstraff tillämpat som huvudstraff hänförde sig i princip till den befattning, vari vederbörande sig förbrutit. Vad angår ersättningsstraff skulle enligt bestämmelsen i SL 2: 17 och grunderna för konkurrensbestämmelserna i SL 4: 1 och 2 utmätas ett gemensamt straff med tillämpning av den allmänna strafflatituden för ämbetsbrottet och latituden för ersättningsstraffet; resultatet härav blev en förhöjning av det allmänna straffet, så att detta ensamt för sig motsvarade brottslighetsgraden.

Såsom bistraff användes ämbetsstraff till en början, då ämbetsman eller annan innehavare av allmän befattning dömdes till straffarbete för ett utom tjänsten begånget brott av vad slag som helst (SL 2: 18). Härunder föll en större personkrets än den som var underkastad ämbetsansvar enligt SL 25 kap., framför allt valda medlemmar av beslutande församlingar i stat och kommun; användningen av ämbetsstraff för att tillgodose förenämnda skyddsuppgift begränsades således icke till de fall, då detta framträdde som en nödvändig konsekvens av tjänstemännens grundlagsskydd enligt § 36 regeringsformen. Vidare tillämpades ämbetsstraff på motsvarande sätt då innehavare av allmän befattning för vissa brott dömdes till fängelse och undantagsvis även då böter ådömdes (SL 8: 31 och 25: 20). Slutligen skulle den ämbetsman som för brott i viss befattning förskyllt avsättning i regel dömas till avsättning från andra allmänna befattningar eller mistning därav på viss tid (SL 2: 18). Såväl i sistnämnda fall som där ämbetsstraff uteslutande tillämpades såsom bistraff skulle avsättningen omfatta samtliga befattningar som den dömde innehade, dock med befogenhet för domstolen att beträffande varje befattning pröva huruvida den dömde borde bibehållas i densamma.

I anslutning härtill må framhållas, att tjänstepensionsreglementenas bestämmelser om pensionens ersättande med rätt till reducerad livränteförman i anledning av avsättning m. m. icke bliva tillämpliga såsom följd av varje avsättning eller skiljande från tjänst eller dom å straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen. Vederbörande skall ha blivit avsatt från eller till följd av tjänstefel skild från en befattning i statens tjänst eller från annan befattning, som är förenad med tjänstepensionsrätt, eller dömd till straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen för förbrytelse i en tidigare innehavd tjänst av sådant slag. För den som blivit avsatt från dylik tjänst inträder emellertid ifrågavarande verkan i pensionshänseende oberoende av om avsättningen ådömts för självständigt ämbetsbrott eller för ett såsom ämbetsbrott kvalificerat allmänt brott eller för ett allmänt brott, som ej tillika utgör ämbetsbrott. Bestämmelserna få en mycket långtgående verkan även därigenom, att de knyta till tjänstemannens person och sålunda medföra att den avsatte etc. överhuvud taget ej kan erhålla mer än en begränsad livränterätt. Det är att märka, att det enligt uttryckligt uttalande i prop.

1941: 339 avsetts, att ifrågavarande påföljd skall inträda även med avseende å pensionsrätten för sådan tjänst, från vilken tjänstemannen ej avsättes, och att bestämmelserna enligt sin ordalydelse även förhindra vederbörande att erhålla annat än en begränsad livränterätt i en tjänst, vilken han tillträtt efter avsättningen.

Strafflagen har den 1 januari 1949 undergått betydande ändringar, bl. a. i fråga om ämbetsbrott och ämbetsstraff. Beträffande de nya bestämmelserna må nämnas följande.

De egentliga ämbetsbrotten — vid vilka i princip ämbetsstraff tillämpas i första hand och allmänt straff tillägges, om brottet det förtjänar — omfatta tjänstemissbruk, tagande av muta, brott mot tystnadsplikt och tjänstefel (annat än tjänstemissbruk) i fall, där ej gärningen är särskilt belagd med straff. Ämbetsstraffet avser här i första hand den befattning, vari brottet begåtts, eller i dess ställe erhållen annan befattning med likartade arbetsuppgifter. Med avseende å fall, där vederbörande ej vidare innehar dylik befattning, ha latituderna för de allmänna straff, som kunna tillämpas vid ämbetsbrotten, gjorts så vida, att anordningen med särskilt ersättningsstraff kunnat bortfalla; i sådant fall skall vid det allmänna straffets bestämmande tagas hänsyn till att vederbörande förskyllt avsättning eller suspension, och om den brottslige förskyllt avsättning, skall detta utsättas i domen. Oavsett huruvida den som förskyllt avsättning eller suspension innehar den tjänst vari brottet begåtts eller i dess ställe erhållen annan tjänst med likartade arbetsuppgifter eller han ej innehar nu nämnd tjänst, skall han, om han innehar annan med ämbetsansvar förenad befattning, avsättas från sagda befattning, om han genom brottet visat sig uppenbarligen icke vara skickad att inneha densamma, och dömas till suspension från befattningen, om han eljest i avsevärd mån skadat det anseende innehavaren av denna befattning bör äga.

De allmänna brotten i tjänsten ha uteslutits som ämbetsbrott. I princip ha strafflatituderna för de allmänna brotten ansetts böra utformas med tanke på att bereda utrymme för hänsynstagande till det försvärande momentet, att brott förövats i offentlig eller enskild tjänst. Sådant brott av ämbetsman, som tillika innefattar brott mot tjänsteplikt, skall emellertid, om den ordinära latituden stannar vid böter eller mindre än två års fängelse, kunna bestraffas efter en skärpt latitud med maximum av fängelse i två år.

Såväl vid de allmänna brott, vilka tillika innefatta åsidosättande av tjänsteplikt, som vid andra allmänna brott ha ämbetsstraff närmast betraktats som en skyddsåtgärd. Om vederbörande dömes till straffarbete, skall han avsättas; om särskilda skäl föranleda därtill, får han dock bibehållas i tjänsten och kan i sådant fall dömas till suspension. Förskyller han fängelse eller böter, skall dömas till suspension, om han genom brottet i avsevärd mån skadat det anseende som innehavaren av befattningen bör äga; till avsättning må dock dömas, om han med hänsyn till tjänstens särskilda beskaffenhet genom brottet visat sig uppenbarligen icke vara skickad att innehava denna. Då sålunda avsättning eller suspension ådömes vid allmänt brott, skall den förlust ämbetsmannen därigenom lider beaktas vid bestämmande av annat straff för brottet, och må böter som eljest skolat följa å brottet bortfalla.

Under förarbetena till de nya strafflagsbestämmelserna och deras riks-dagsbehandling ha gjorts olika uttalanden rörande förut nämnda stadganden i tjänstepensionsreglementena.

Straffrättskommittén, på vars förslag strafflagsändringarna närmast bygga, har endast uttalat sig i fråga om den tekniska anordning, som vid borttagande av ersättningsstraffet enligt 2 kap. 17 § strafflagen erfordrades såsom underlag för motsvarande förlust av pensionsrätt. Enligt vad kommittén framhåller har för detta ändamål givits en bestämmelse att, om ämbetsman för ämbetsbrott finnes ha förskyllt avsättning, domstolen skall utsätta detta i domen; därvid borde även angivas de av den dömda innehavda befattningar som omfattades av det förskyllda avsättningsstraffet. — Såsom förut nämnts finnes en sådan föreskrift, som kommittén föreslagit, numera intagen i strafflagen.

Vid remissbehandlingen av straffrättskommitténs betänkande i ämnet uttalades emellertid även från olika håll, att den som dömts till avsättning borde bevaras vid intjänade pensionsförmåner.

Sålunda anförde *justitiekanslersämbetet*, att det vore önskvärt, om det finnes möjlighet för domstol att i förekommande fall entlediga vederbörande från befattningen med rätt för honom att under vissa förutsättningar komma i åtnjutande av pension.

Socialstyrelsen framhöll, att straffrättskommittén icke ifrågasatt annat än att liksom för närvarande avsättning skulle medföra förlust av pensionsrätt såväl för egen som för familjens del samt uttalade i anslutning härtill följande.

Socialstyrelsen kan icke underlåta att i detta sammanhang med skärpa framhålla, att en sådan ordning icke står i överensstämmelse med nutida uppfattning av pensionsrättens natur. Ämbetsmans pensionsrätt grundlagges genom visst antal fullgjorda tjänstår i enlighet med gällande pensionsreglemente. Tjänstepensionen är en löneförmån, vilken har intjänats genom en arbetsprestation. Det kan icke vara rimligt, att reglementsenligt vederlag för utfäst arbete utan vidare indrages som påföljd vid ämbetsbrott. Styrelsen vill därför över huvud taget ifrågasätta skäligheten av den i allmänna tjänstepensionsreglementet intagna bestämmelsen, att tjänsteman ej må komma i åtnjutande av pension, om han blir dömd till avsättning eller suspension, respektive till ersättningsstraff där han lämnat sin tjänst. Vad i synnerhet familjepensionen beträffar, synes det vara uppenbart oskäligt, att denna skall bortfalla i dylika fall. En omprövning av hela denna bestämmelses behörighet vore i sin ordning. Man är härmed inne på ett spörsmål, som givetvis ligger utanför straffrättens område, sådant detta definierats i gällande lag och i förslaget. Spörsmålet har icke desto mindre ett uppenbart samband med ifrågavarande strafflagsbestämmelse och blir av betydelse vid bedömandet av frågan om straffets verkliga innebörd i hithörande fall. Det synes därför vara väl på sin plats, att det i detta sammanhang erinras om att vederbörande pensionsförfattningars föreskrifter om förlust av pensionsrätt i samband med ämbetsbrott skäligen borde kunna ändras i ovan antydd riktning.

Överståthållarämbetet erinrade om att pension tillkommer tjänsteman som gjort sig skyldig till brottsligt förfarande men jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklaras fri från ansvar, då han av Kungl. Maj:t entledigas. Vederbörande tjänsteman, som avsattes, borde, eventuellt efter prövning av domstolen, kunna bibehållas vid sina redan intjänade pensionsförmåner. Några

befogade invändningar mot en sådan åtgärd syntes icke kunna resas, eftersom avsättningen i dessa fall icke skedde i bestraffningsssyfte utan som en skyddsåtgärd.

Även länsstyrelsen och landsfogden i Uppsala län samt länsstyrelsen i Västmanlands län uttalade sympatier för att intjänt pension skulle få behållas.

Tjänstemännens centralorganisation anförde i sitt yttrande följande.

Den allmänna princip, som har kommit till uttryck i att tjänsteman, som dömes till avsättning, därmed skall gå förlustig sin pensionsrätt, kan centralorganisationen för sin del icke godtaga. Pension betraktas numera allenast som en uppskjuten löneförmån, som tjänstemannen intjänat under sin anställningstid. Denna princip har även i viss utsträckning blivit erkänd i de statliga pensionsreglementena. På den privata arbetsmarknaden är den till fullo erkänd t. ex. i Svenska Personal-Pensionskassans bestämmelser. Den s. k. oantastbarhetsprincipen har där även ansetts innebära, att pensionsrätten under inga omständigheter kan upphöra, exempelvis på grund av att en anställd, som begår ett brott, avskedas från sin tjänst. Denna bestämmelse i pensionsreglementena och strafflagen måste alltså anses innebära ett straff vid sidan av övriga påföljder, som påläggas ämbetsmannen. Centralorganisationen vill därför bestämt påyrka, att i samband med denna lagstiftningsrevision en ändring i såväl pensionsreglementena som strafflagen vidtages.

Vid föredragning i statsrådet den 10 maj 1946 av förslaget angående ändrad lagstiftning om brott mot staten och allmänheten, därvid remiss till lagrådet beslöts, anförde chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, att det i yttrandena framförda kravet, att avsätta befattningshavare skulle kunna bevaras vid intjänade pensionsförmåner, syntes välgrundat men att denna fråga borde lösas genom en ändring av pensionsbestämmelserna och ej kunde upptagas i nämnda sammanhang.

Lagrådet (justitieråden Lawski, Gyllensvärd och Nissen samt regeringsrådet Kuylenstierna) gjorde följande uttalande.

Departementschefen har i anslutning till 6 §¹ funnit anledning att understryka önskvärdheten av sådan ändring i gällande pensionsförfattningar, att avsätta befattningshavare kunna bevaras vid intjänade pensionsförmåner. Ehuru frågan härom kan förväntas bli föremål för utredning på grund av riksdagens skrivelse den 13 juni 1945, nr 348, må framhållas, att de i 7 § upptagna utvidgade bestämmelserna om mistning av tjänst såsom skyddspåföljd vid brott synas böra medföra, att en sådan ändring av pensionsförfattningarna blir gällande vid den tidpunkt, då förevarande förslag skall träda i kraft. Härfor talar även en annan omständighet. Om ämbetsman dömes till avsättning eller suspension enligt 7 §, medför detta enligt pensionsförfattningarna jämväl viss förlust av pensionsförmåner. Om emellertid den tilltalade, innan dom avkunnats, på egen begäran entledigas från sin tjänst, lär liksom enligt gällande praxis någon pensionsförlust icke inträda; och detta blir fallet även om den tilltalade, sedan han dömts till avsättning, överklagar domen och innan den högre instansens dom meddelats lyckas få avsked. Att en tilltalad sålunda skall kunna befria sig från

¹ Denna paragraf i SL 25 kap. i dess nya lydelse innehåller vissa bestämmelser om självständiga ämbetsbrott.

en i pensionsförfattningarna förutsatt påföljd av brottet är uppenbarligen föga tillfredsställande. Vidtoges den berörda ändringen i pensionsbestämmelserna försvinner denna olägenhet.

I anledning härav underströk chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, vid föredragning av förslag till proposition till riksdagen (prop. 1948: 80), att han funne i hög grad önskvärt, att en ändring i pensionsförfattningarna av den angivna innebörden snarast möjligt komme till stånd. Frågan komme att, så snart omständigheterna det medgäve, upptagas inom finansdepartementet.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 39) erinrade första lagutskottet, att under förarbetena till propositionen från flera håll framhållits önskvärdheten av att sådan ändring i nu gällande ordning genomfördes, att avsatta befattningshavare kunde bevaras vid intjänade pensionsförmåner. I anledning härav uttalade utskottet, att utskottet funne denna tanke behjärtansvärd och med tillfredsställelse hälsade vad propositionen innehöller om att frågan, så snart omständigheterna medgäve, komme att upptagas inom finansdepartementet.

I detta sammanhang må nämnas, att 1944 års pensionsutredning i ett den 30 oktober 1948 avgivet betänkande framlagt förslag till nytt reglemente för statens pensionsanstalt. Utredningen har därvid utgått från att i huvudsak samma bestämmelser borde bli gällande för icke-statliga befattningshavare med pensionsrätt i pensionsanstalten som för statens tjänstemän och i enlighet härmed föreslagit, att i det nya reglementet för pensionsanstalten diskvalifikationsbestämmelser intagas, motsvarande dem som nu återfinnas i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente. Utredningen har emellertid såsom sin uppfattning framhållit, att de pensioneringsgrunder, vilka för närvarande gälla för statens tjänstemän, icke i alla avseenden äro tillfredsställande.

I yttrande över nämnda betänkande har statskontoret närmare berört pensionsutredningens förslag i nu förevarande del. Därvid har ämbetsverket till en början erinrat om det förut återgivna stadgande i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente, enligt vilket pension icke må tillkomma tjänsteman, vilken genom beslut, som vunnit laga kraft, dömts till avsättning eller till följd av tjänstefel skilts från befattning i statens tjänst eller från annan med tjänstepensionsrätt förenad befattning eller genom lagakraftvunnet beslut dömts till straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen. I anslutning härtill har statskontoret anfört följande.

Statskontoret har i annat sammanhang framhållit, att syftet med stadgandet står i klar motsättning till de olika åtgärder, som ansetts böra vidtagas för att bidra till straffade personers återupprättande ävensom för att underlätta för dessa att genom eget arbete erhålla sin försörjning. Erinras må härvid om det uttalande, som gjordes av chefen för justitiedepartementet vid anmälan i statsrådet av fråga om avskaffande bl. a. av den särskilda påföljden »ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas». Departementschefen framhöll (se prop. 1936: 190 s. 26), att det syntes honom i hög grad stötande att samhället, som ställer anspråk på enskilda arbetsgivare att de skola

medverka till straffade personers återupprättande genom att i mån av möjlighet bereda dem arbete, självt icke skall föregå med bättre exempel än att det förklarar vissa personer — stundom för icke alltför grova förbrytelser — för sitt återstående liv ovärdiga att nyttjas icke blott i den tjänst vari de förbrutit sig utan över huvud i rikets tjänst.

Ett intagande av det berörda stadgandet i reglementet för statens pensionsanstalt skulle betyda, att man inom ett vidare område inför den särskilda livsvariga påföljd i pensionshänseende, som tillskapats genom de statliga reglerna, och alltså ytterligare begränsar möjligheterna för straffade personer att erhålla pension även i senare innehavd tjänst. Statskontoret, som förväntar att översynen av de statliga pensionsreglerna kommer att leda till borttagandet av en så vitt syftande påföljd, föreslår, att i reglementet för statens pensionsanstalt intages den bestämmelsen, att tjänsteman, som dömes till avsättning eller till följd av tjänstefel skiljes från tjänsten, ej må komma i åtnjutande av pension för denna tjänst.

Departementschefen. Frågan, huruvida ämbetsstraff och skiljande i administrativ ordning från tjänsten i fortsättningen böra, på sätt hittills varit fallet, medföra särskilda diskvalificerande verkningar i pensionshänseende för statstjänstemän m. fl. och deras efterlevande eller om en ändring härvidlag bör ske, tillhör det problemkomplex, som brukar betecknas som frågan om pensionsrättens oantastbarhet. Riksdagen har i skrivelse den 13 juni 1945, nr 348, hos Kungl. Maj:t hemställt om utredning rörande oantastbarhetsprincipens tillämpning i full utsträckning inom den statliga pensioneringen, och en sådan utredning torde enligt min mening kunna igångsättas under den närmaste framtiden. Under sådana förhållanden skulle det i och för sig ligga nära till hands att låta anstå med ställningstagandet till den här berörda frågan i avbidan på den blivande utredningens resultat. Frågan har emellertid till följd av de nyligen genomförda strafflagsändringarna aktualiserats på sådant sätt, att övervägande skäl synas tala för att den nu upptages till prövning. Ett särskilt skäl härför är, att den ändrade gränsdragningen i straffrättsligt hänseende mellan ämbetsbrott och allmänna brott givit ifrågasvarande pensionsbestämmelser ett ändrat sakinnehåll och att ett provisoriskt återställande av bestämmelsernas reella innebörd knappast kan ske genom någon förhållandevis enkel ändring i pensionsreglementena.

Vid frågans bedömande synes till en början böra beaktas, att de här berörda bestämmelserna snarare vuxit fram som en naturlig följd av det sätt, varpå den statliga pensioneringen överhuvud taget uppkommit, än framgått som resultat av ett noga övervägt ställningstagande med beaktande av de skäl, som kunna anföras för och emot dylika bestämmelser. Det bör sålunda ihäggkommas, att pensionen intill 1900-talets början haft karaktären av en vid varaktig arbetsoförmåga utgående lön, vilken det måste förefalla naturligt att indraga för den, som skildes från tjänsten. Stadgandet i § 36 regeringsformen om att de, som bekläda domarämbeten, samt alla andra ämbets- och tjänstemän icke kunna, utan medelst rannsaking och dom, ifrån sina innehavande sysslor av Konungen avsättas har från början uppfattats som en garanti för lörens oantastbarhet, vilken gällde även i sådana

fall, då tjänstemannen till följd av ålder eller sjukdom blivit urståndsatt att vidare tjänstgöra. För att avlägsna de olägenheter ur statsnyttans synpunkt, som följde av att tjänsterna i viss utsträckning innehades av arbetsoförmögna personer och uppehölls av mindre kompetenta vikarier, medgavs emellertid efter hand att under vissa betingelser tjänst, vars innehavare drabbats av arbetsoförmåga, finge dubberas genom att dittillsvarande tjänstinnehavaren avfördes från ordinarie stat och i fortsättningen erhöll sin lön från allmänna indragningsstaten. Betraktelsesättet att pensionen utgjorde fortsatt lön — emeritilön — och följaktligen skulle mistas vid avsättning rubbades icke, då en förändring inträdde i uppfattningen om grundlagsstadgandets innebörd och med detsamma ansågs förenligt att för vissa fall införa skyldighet att avgå mot åtnjutande av en förmån av mindre storlek än den, som utgått under tjänstetiden. Pensionen utgjorde alltjämt formellt sett en fortsatt lön, i det att den under tjänstetiden utgående avlöningen vid 1870-talets löneregleringar uppdelades i lön och tjänstgöringspenningar och av dessa förmåner lönen bibehölls vid pensionsavgång. Vid 1900-talets början blev den vid varaktig oförmåga utgående lönen formellt ersatt med en självständig pensionsförmån, men i enlighet med den då traditionella uppfattningen uppställdes för pensions åtnjutande villkoret att vederbörande ej blivit avsatt eller på grund av tjänstefel skild från tjänsten. Ett stadgande härom intogs sålunda i 1907 års civila pensionslag efter förslag av 1899 års pensionskommitté, som härom endast anförde att, då rätten till pension vore en förmån, vilken omedelbarligen härledde sig från den innehavande tjänsten, det borde vara en självklar sak, att den som gjort sig tjänsten förlustig även skulle förlora sin rätt till pension. Villkoret har sedermera bibehållits, i stort sett utan närmare diskussion om dess berättigande.

Sedan pensionen upphört att betraktas som lön, har ibland gjorts gällande, att den utgör ett av staten utdelat ålderdomsunderstöd, ett slags gratifikation grundad på trogen tjänst. Om denna uppfattning vore riktig, skulle det självfallet framstå som fullt berättigat att undandraga den, som brustit i trohet mot staten, pensionsförmåner. I olika sammanhang har emellertid angivna uppfattning avvisats av statsmakterna, senast vid 1947 års allmänna lönereglering, då det i samband med nettolönesystemets genomförande uttryckligen framhölls, att pensionen utgjorde en förmån, till vilken tjänstemännen hade lika god rätt som till lönen.

Till en motsatt ytterlighet har man å andra sidan gått, då man velat betrakta pensionen som utbetalning av uppskjuten lön, en uppfattning som, om den godtoges, utan vidare skulle få till följd att samtliga bestämmelser i pensionsreglementena om viss verkan av ämbetsstraff och skiljande i administrativ ordning från tjänsten på grund av tjänstefel borde upphävas. Själva utgångspunkten för detta resonemang, nämligen att den under tjänstetiden utgående lönen skulle varit högre, om pensionsrätt ej tillförsäkrats tjänstemännen, synes kunna godtagas. Mot riktigheten av uppfattningen att pensionen vore att betrakta som uppskjuten lön kan dock riktas den vägande anmärkningen, att pensionen ej ens i normala ålderspensionsfall

motsvarar summan av vid olika tillfällen intjänta men innehållna lönebelopp. Bl. a. beräknas pensionen på grundval av den närmast före avgången ur tjänst gällande slutlönen, ej på grundval av den verkliga lönen för de olika höga tjänster vederbörande under sin tjänstetid innehaft. Pensionen växer ej heller obegränsat med antalet tjänstår. Det kan därför konstateras, att uppfattningen om pensionen som en i bokstavig mening uppskjuten lön icke överensstämmer med det verkliga förhållandet.

Enligt statens allmänna avlöningsreglemente äga innehavare av s. k. pensionsberättigande tjänster på grund av sin anställning dels rätt till avlöningsförmåner, dels ock pensionsrätt i den mån så följer av gällande tjänste- och familjepensionsbestämmelser. Av att pensionen sålunda fastslagits utgöra en på grund av anställningen utgående, med lönen sidoordnad förmån, som icke behöver hämta sin motivering i tanken på en uppskjuten lön eller på en försäkring bekostad med innehållen lön, synes man varken behöva eller böra i likhet med 1899 års pensionskommitté draga slutsatsen att pensionen bör följa samma regler som lönen och sålunda avstås vid avsättning eller skiljande från tjänsten. Frågan om oantastbarhetsprincipens tillämpning blir i stället att bedöma med utgångspunkt från lämpligheten ur olika synpunkter att ställa de pensionsförmåner, som skola utgå under olika alternativa förutsättningar, i sådan inbördes relation, som uppkommer vid en rent försäkringsteknisk beräkning. I och för sig fyller tydligen en sådan rent matematisk norm för den inbördes avvägningen av pensionsförmånerna högt ställda rättvisekrav. Det måste emellertid även undersökas, huruvida andra skäl med sådan styrka tala emot en enbart på försäkringsteknisk grund gjord avvägning, att avsteg från denna bör göras. I detta sammanhang blir frågeställningen därför, huruvida de diskvalifikationsbestämmelser i pensionshänseende, som nu gälla vid ämbetsstraff och administrativt skiljande från tjänsten på grund av tjänstefel, av särskilda skäl böra bibehållas, ehuru de strida mot förut nämnda matematiska avvägningsgrund. Härvid ligger det uppenbarligen nära till hands att underkasta bestämmelserna en granskning från straffrättsliga utgångspunkter.

Enligt numera vedertagen uppfattning bör straffreaktionen på ett brott icke sträcka sig utöver vad som kan anses erforderligt ur förbättringssynpunkt och preventiva synpunkter. Tillika gör sig med styrka gällande kravet, att straffen skola öppet framträda som sådana och att till brotten icke skola anknytas påföljder av olika slag, som reellt ehuru icke formellt utgöra straff. Det kan emellertid icke förnekas, att ifrågavarande verkningar i pensionshänseende väsentligen te sig såsom dylika påföljder, vilka i många fall äro vida kännbarare än det egentliga straffet. Karaktären av straffpåföljd har blivit särskilt framträdande genom den utformning ifrågavarande bestämmelser erhållit i de civila och militära tjänstepensionsreglementen, som trädde i kraft den 1 januari 1935, och i de därefter utfärdade pensionsförfattningarna. Före nämnda dag inneburo bestämmelserna i ämnet endast, allt avsatt eller i administrativ ordning på grund av tjänstefel entledigad tjänsteman försattes i samma ställning som tjänsteman i allmänhet, vilken på

egen begäran lämnade tjänsten; enligt 1907 års civila pensionslag utgick ej pensionsförmån åt någondera tjänstemannen, och enligt 1920 års pensionslag för kommunikationsverken överfördes för båda beloppet av inbetalda pensionsavgifter till pensionsstyrelsen för grundläggande av rätt till pension enligt bestämmelserna om pensionsstyrelsens frivilliga försäkring. Enligt nämnda pensionsreglementen, vilka trädde i kraft den 1 juli 1935, skulle normalt den, som avgick utan att pensionsfall förelåg, äga rätt till en efter vissa grunder beräknad uppskjuten livränta, men för tjänsteman, som avsatts på grund av förbrytelse i tjänsten eller entledigats på grund av tjänstefel, skulle livränteförmånen reduceras. Det är också att märka, att en skärpning i olika avseenden ägde rum genom ikrafträdandet av 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente. Enligt detta utsträcktes bestämmelserna om den mindre förmånliga livränterätt, som enligt vad nyss nämnts tillkom den, som avsatts på grund av förbrytelse i tjänsten eller skilts från densamma på grund av tjänstefel, att överhuvud taget gälla den, som avsatts eller på grund av tjänstefel skilts från statlig eller med statlig pensionsrätt förenad annan tjänst. Vidare bör erinras om att den, som under tjänstetiden begått ett brott, vilket förskyllt avsättning, men efter det han lämnat tjänsten och erhållit pension dömdes till straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen, enligt de tidigare bestämmelserna — även före den 1 juli 1935, då avsättning medförde förlust av samtliga pensionsförmåner — fått behålla en tredjedel av pensionen. Enligt 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente skulle däremot i sådant fall pensionen upphöra att utgå och ersättas med en rätt till begränsad livränteförmån. De skärpningar, som sålunda genomfördes den 1 juli 1935 och den 1 juli 1942, vidtogos mindre på grundval av några grundliga överväganden om riktigheten i och för sig av att tillmäta avsättning m. m. diskvalificerande verkan i pensionshänseende än med hänsyn till önskvärdeheten av att på ett ur konsekvenssynpunkt någorlunda invändningsfritt sätt reglera spörsmålet. Eftersom pensionen för tjänsteman, som i stället för till avsättning dömts till straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen, i allmänhet skulle, på sätt tidigare skett, reduceras med två tredjedelar, ansågs det vid införandet av rätt till uppskjuten livränta erforderligt att tillämpa en liknande reduktionsregel beträffande livräntan för att förebygga, att avsättning i vissa fall skulle kunna försätta vederbörande i ett förmånligare läge än ett i dess ställe ådömt straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen. Å andra sidan ansågs vid tillkomsten av 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente otillfredsställande, att den, som under tjänstetiden undgått upptäckt och därför ådömdes ersättningsstraff för avsättning, skulle kunna erhålla reducerad pension med högre belopp än den reducerade livränta, varmed vederbörande fått åtnöjas, därest han under tjänstetiden blivit lagförd för brottet och avsatt.

Av det anförda framgår, att ifrågavarande bestämmelser i pensionsreglementena i olika avseenden stå i strid mot gängse straffrättslig uppfattning. De utgöra delvis en kvarleva från en tid, då pensioneringen uppfattades på helt annat sätt än nu, och då bestämmelserna i sitt nuvarande skick häröra från så sen tidpunkt som den 1 juli 1935 och, delvis, den 1 juli 1942,

kan det knappast heller sägas att de ha hävd för sig. Då i övrigt några särskilda skäl ej synas tala för deras bibehållande, anser jag mig efter samråd med chefen för justitiedepartementet böra föreslå, att ifrågavarande avsteg från grundsatsen om pensionsrättens oantastbarhet icke vidare skall göras.

Jag förordar alltså, att de bestämmelser upphävas, enligt vilka tjänstelivränta, då sådan skall utgå, reduceras för den som avsatts eller på grund av tjänstefel entledigats i administrativ ordning eller som i stället för till avsättning dömts till straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen. Jag har också funnit, att övervägande skäl tala för upphävande av anordningen, att för sådan person rätten till pension — rätten att komma i åtnjutande av pension respektive att i fortsättningen åtnjuta redan beviljad pension — ersättes med rätt till livränta då ålders-, invalid- eller sjukpensionsfall inträffar samtidigt med avsättningen etc. eller redan inträffat dessförinnan. Svårighet skulle uppstå att på ett rationellt sätt avgränsa de fall, i vilka pensionen skulle ersättas med livränterätt. Påföljden skulle väl i så fall inträda vid de specifika ämbetsbrotten och utebliva vid de allmänna brott, som icke innebära åsidosättande av tjänsteplikt, men det bleve mera vanskligt att avgöra i vad mån påföljden borde inträda vid de allmänna brott, som innebära åsidosättande av tjänsteplikt; å ena sidan vore det knappast tilltalande att i förevarande hänseende generellt behandla dessa brott på annat sätt än de specifika ämbetsbrotten, men å andra sidan betraktas avsättning vid ifrågavarande allmänna brott ej som straff utan som skyddsåtgärd, vilket visar sig i att strafflagen saknar bestämmelser om att i domen skall, därest vederbörande ej vidare innehar tjänsten, utsättas att brottet förskyllt avsättning. Att verkningarna i pensionshänseende av ämbetsstraff m. m. begränsas till vad som kan följa av att vederbörande nödgas lämna tjänsten vid tidpunkt, då de allmänna förutsättningarna för rätt till pension ännu icke föreligga, kan också sägas stå i viss överensstämmelse såväl med att någon särskild diskvalifikationsbestämmelse ej gäller för den, som befunnits skyldig till förfarande varå avsättning kunnat följa men jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklarats fri från ansvar, som med att intill den 1 juli 1942 straff enligt 2 kap. 17 § strafflagen icke medförde indragning av beviljad pension. Med beaktande av nu angivna omständigheter samt av att man såväl inom den privata pensioneringen som i det hittillsvarande reglementet för statens pensionsanstalt ansett sig kunna helt undvara bestämmelser om särskild påföljd i pensionshänseende av skiljande från tjänsten på grund av tjänstefel har jag ansett mig böra förorda, att jämväl bestämmelserna om pensions ersättande med livränta upphävas.

Jag anser mig även böra föreslå, att den bestämmelse upphäves, som medför att suspension sträcker sina verkningar till tid efter avgång ur tjänst.

För genomförande av vad sålunda förordats synas i första hand de diskvalifikationsbestämmelser böra upphävas, som innefattas i de nu för aktiv personal tillämpliga pensionsreglementena, nämligen 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente, 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre

kommunala skolorna, 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan och 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare. I samband därmed böra sådana stadganden i nämnda pensionsreglementen och motsvarande familjepensionsreglementen utgå, som innehålla hänvisningar till diskvalifikationsbestämmelserna. Det synes naturligt att ändringarna ifråga genomföras med verkan räknat från och med den 1 januari 1949, då strafflagsändringarna trädde i kraft. I enlighet med vad här angivits ha inom finansdepartementet upprättats förslag till kungörelser om ändring i berörda pensionsreglementen.

De nu angivna åtgärderna äro emellertid icke tillfyllest för att för framtiden eliminera diskvalifikationsbestämmelsernas verkningar, utan därför erfordras dessutom att innehållet i de tidigare utfärdade pensionsförfattningarna undergår liknande jämkning och att särskilda föreskrifter utfärdas för undanröjande, såvitt angår tid efter 1948 års utgång, av tidigare redan uppkomna särskilda verkningar i tjänste- och familjepensionshänseende. Med hänsyn till att de tidigare utfärdade diskvalifikationsbestämmelserna få anses ha innefattat en icke ändamålsenlig reaktion mot brottsligheten och med beaktande av att fråga här är om påföljder, vilka sträcka sig över vederbörandes hela återstående livstid och dessutom inverka på hans efterlevandes ställning, synes det naturligt att sådana åtgärder nu vidtagas, att ej endast nya verkningar i pensionshänseende av avsättning etc. undvikas utan även redan uppkomna verkningar från och med angivna dag elimineras. Det synes mig lämpligast att Kungl. Maj:t av riksdagen utverkar bemyndigande att förordna om sådan omreglering av pensionsförhållandena enligt av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna tjänste- och familjepensionsbestämmelser, att pensionsförhållandena från och med 1949 års ingång få det innehåll, som skulle ha förelegat, om några diskvalifikationsbestämmelser av här avsett slag icke varit meddelade. Det torde sålunda få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan förslag i ämnet avgivits av statskontoret efter samråd med övriga pensionsbeviljande myndigheter, meddela de bestämmelser för omregleringen, som för angivna ändamål erfordras utöver de i det föregående förordade ändringarna i för aktiv personal tillämpade pensionsreglementen. Därvid bör bl. a. beaktas, att riksdagspension i några fall beviljats avsatta tjänstemän och att denna bör i fortsättningen utgå allenast i den mån detta är för vederbörande förmånligare än en tillämpning av vad här förordats.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna förenämnda förslag till kungörelser,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående anförts, förordna angående viss omreglering av pensionsförhållandena enligt av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna tjänste- och familjepensionsbestämmelser.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik Skiöld.
